

КРОСНЫ ЯК... «МАШЫНА ЧАСУ»

У філіяле Веткаўскага музея стараабраднасці і беларускіх традыцый імя Ф.Р. Шклярава мяне сустракаюць народнымі спевамі і гарбатай з мятаю і святаяннікам. «Сам Пётр Міхайлавіч збіраў!» — усміхаюцца супрацоўніцы, маючы на ўвазе зёлкі. Што да спеваў, то Валянціна і Наталля рыхтуюцца да сустрэчы гасцей з Шатландыі. Песню, якую яны выконваюць, таксама запісаў ад сваёй бабулі Пётр Міхайлавіч Цалка, ці проста Пётр, 24-гадовы загадчык установы.

ПА ТРАДЫЦЫЮ — З УСЯГО СВЕТУ

Я прыехала ў Гомель спецыяльна дзеля гэтага чалавека. Па адукацыі ён настаўнік беларускай мовы і літаратуры, але ўжо два гады працуе ў музеі. А яшчэ гэта хлопец, які ўмее ткаць на кроснах і вучыць гэтаму ахвотных.

— Да нас прыходзяць розныя людзі: і дзеці, і моладзь, і асобы сярэдняга ўзросту, і пенсіянеры. Нехта хоча навучыцца ткаць, нехта — авалодаць майстэрствам запраўкі ткацкага станка. Напрыклад, сёлета з Краснадара ды Самары жанчыны прыязджалі на тыдзень — яны пра нас у інтэрнэце даведліся.

Малады чалавек кажа, што, хоць цяпер тэхналогіі рамяства вывучаюцца ва ўніверсітэтах (а пры жаданні можна і самому навучыцца ткаць пры дапамозе спецыяльнай літаратуры і сайтаў), аднак зусім па-іншаму ткацтва ўспрымаецца, калі аб ім распавядаюць носьбіткі гэтага майстэрства. Пётр Цалка з задавальненнем ездзіць у экспедыцыі і размаўляе з бабулькамі, для якіх працэс ткацтва — не забытая традыцыя, а звыклага з'ява.

— Экспедыцыі даюць магчымасць зразумець працэс не проста як нешта тэхналагічнае, а адчуць у ткацтве жывое, душу. Сапраўднае асалода — калі ты разумееш, што з'яўляешся транслятарам гэтай старажытнай дзеі для наступных пакаленняў! Нават ткацкі станок з «кабылкамі» і «вочкамі» — нібы жывая істота, якая пераносіць майстэрства ў іншы, боскі свет.

«Я — ШЧАСЛІВЫ ЧАЛАВЕК»

З тым, што не мужынская справа — ручнікі вырабляць, ён можа паспрачацца. Кажы, што ў Старажытным Егіпце ткалі выключна мужчыны, ды і на сярэднявечных гравюрах за кроснамі можна ўбачыць менавіта іх выявы.

— Калі ўва мне ёсць здольнасці і жаданне ткаць — чаму б гэта не рабіць? Хоць нехта можа сказаць, што ў мяне заробак невядзікі ці гэта не рэнтабельна, затое я — шчаслівы чалавек, бо займаюся любімай справай і без яе сябе ўжо не ўсведамляю.

Ды і нерэнтабельнасць ткацтва Пётр Цалка аспрэчвае: хлопец не паспявае спраўляцца з усімі заказамі, што паступаюць да яго. Найбольшым попытам карыстаюцца ручнікі і традыцыйныя строі. Праўда, і каштуець такіх вырабы нятанна. Напрыклад, за тканую кашулю давядзецца адаць як мінімум 100 долараў. Далей усё залежыць ад складанасці арнаменту. Але, па словах майстра, сапраўдныя рэчы, а не падробкі пад іх, не могуць мала каштаваць.

— Традыцыйная культура заўжды будзе сучаснай, і я бачу, што яна запатрабавана. Усё часцей можна пабачыць у людзей торбы

з арнаментам ці сімволіку нашых продкаў у сучасным адзенні. Прычым людзі не проста набываюць такія рэчы таму, што тыя — прыгожыя. Яны спрабуюць «чытаць» гэтыя арнаменты.

КАБ ЛАНЦУЖОК НЕ ПЕРАРВАЎСЯ...

Па суботах Пётр праводзіць у музеі бясплатныя майстар-класы для ўсіх ахвотных. На заняткі прыходзяць каля дзесяці школьнікаў. Яны вучаюцца не толькі тэхналогію ткацтва, але і традыцыйную сімволіку. Але, па словах суразмоўцы, адначасова можна працаваць з двума-чатырма навучэнцамі, бо гэта — «інтымная справа»: перадача ў пэўным сэнсе сакральных ведаў. Цікаўся, ці можа старажытнае рамяство скласці канкурэнцыю гаджэтам, ад якіх не адарваць сучасных дзяцей. Хлопец кажа, што зацікавіць дзятву рэальна, асабліва калі распавядаць не толькі аб тэхналагічным працэсе, але і аб значэнні арнаментаў.

Нашу гутарку перарывае тэлефонны званок. Пасля размовы Пётр паведамае, што званіла жанчына іпыталася, ці можа яна наведваць майстар-класы па ткацтве. Аказваецца, заняткі сапраўды карыстаюцца попытам.

Магчыма, паспрыяў гэтай і фестываль «Кросенцы», што праходзіць сёлета ў Гомелі, адным з ініцыятараў якога быў Пётр. Яго мэтай было сабраць маладых майстроў (не толькі ткачоў, але і іншых рамеснікаў) з розных рэгіёнаў і паказаць шырокай публіцы, наколькі сучасная і актуальная нацыянальная культура.

ЧАЎНОК — З БЕРАЖКА НА БЕРАЖОК

Авалодаць практыкай навучэнцы пачынаюць ужо з першага занятку. Пётр сцвярджае, што ткаць можна навучыць любога чалавека, проста першы час ім трэба «крыху пакіраваць». Я вырашыла правесці на сабе, ці так гэта насамрэч.

Саджуся за кросны, якім больш за паўстагоддзя. На іх пачаты ўзорчатые ручнікі.

— Для таго, каб стварыць узор, будзем працаваць з двума чаўнамі — белым і чырвоным, — тлумачыць мой «настаўнік».

SpArt
Улад КАСЦЮЧЭНКА:

«ФУТБОЛЬНЫ ФРЫСТАЙЛ — ГЭТА НЕ ПРОСТА ТРУКІ»

Найбольш частыя пытанні, якія чуюць футбольныя фрыстайлеры, гэта «Ці займаешся ты футболам?» і «Колькі разоў можаш набіць мяч?». На другое пытанне адказ просты: шмат разоў.

А вось на першае давядзіцца доўга і падрабязна тлумачыць, што футбол і футбольны фрыстайл суадносяцца гэтак жа, як скажам, хакей і фігурнае катанне. У першых дзвюх дысцыплін з агульнага толькі мяч, у другіх — канькі.

У астатнім — абсалютна іншая сутнасць і эстэтыка. Разабрацца ў тым, калі і як узнік футбольны фрыстайл і што ён сабой уяўляе, «Чырвоны» дапамог адзі з лепшых фрыстайлераў Беларусі Улад Касцючэнка.

— Улад, на твой погляд, футбольны фрыстайл — гэта спорт, моладзевая субкультура ці, магчыма, мастацтва?

акт самавыяўлення. Зараз нават сустракаецца такое вызначэнне, як «спарт» — спорт плюс арт. Думаю, яго можна выкарыстоўваць і ў дачыненні да футбольнага фрыстайла. Бо ў тэрмін «субкультура» ён наўрад ці ўпісваецца: гэта занадта шырокае і шматграннае паняцце.

— Раскажы, калі ласка, больш падрабязна пра самі трукі.

— Яны падраздзяляюцца на «ловы», «аперы» і «сіцінгі». «Ловы» называюцца абводкі нагамі вакол падкінутага мяча. Гэта, напэўна, самая складаная трука. І многія фрыстайлеры адточваюць толькі гэты стыль, ігнаруючы астатняе. Хаця, на мая думку, гэта няправільна. У «аперах» задзейнічаны толькі корпус — шыя, плечы, грудзі, спіна. А «сіцінгі» — гэта фінты, якія выконваюцца седзячы ці нават лежачы на зямлі. На спаборніцтвах, дарэчы, суддзі вельмі часта ацэньваюць выступленне па трох кірунках. Хаця зноў-такі гэта спрэчны момант. Бо, акрамя пазначаных элементаў, у выступленні могуць прысутнічаць нейкія акрабачныя трукі, танцавальныя рухі, іншыя ўласныя «фішкі», якія не падгоніш ні пад адну з катэгорый.

— У якой форме праходзяць чэмпіянаты па футбольным фрыстайле?

хадзіць далей. На нядаўнім чэмпіянаце Беларусі якраз упусціў тытул з-за «дропаў», заняў другое месца.

— Ці трэба фрыстайлеру абавязкова падтрымліваць выдатную фізічную форму?

— Не думаю, што мускульная маса ці хуткасня магчымасці — такая ўжо сур'ёзная перавага. Мне хапае звычайных трэніровак з мячом, каб трымаць сябе ў тонусе. Але важная грамадзкая размяркоўка свае сілы. На сёлетнім турніры Super ball у Празе, які лічыцца чэмпіянатам свету, я ператрэніраваўся перад «батлам», і падчас паядынку ў мяне пачало зводзіць ногі. Пасыпаліся памылкі — у выніку прайграў на раннім этапе.

— Некаторыя лічаць, што першымі фрыстайлерамі былі жангелеры...

— Існуе нават гісторыя пра тое, як маленькі Дыега Марадона, захапіўшыся падобнымі цыркавымі нумарамі, пачаў адпрацоўваць розныя прыёмы і вось такім чынам з цягам часу стаў адным з лепшых футбольных імправізатараў. Але я пэўна рух футбольны фрыстайл узнік пасля таго, як адзінаццаць гадоў таму галандзец Суфіян Тузані выклаў на «ютубе» ролік са сваімі трукамі. Відэа набірала мільёны праглядаў, і па ўсім свеце пачалі з'яўляцца паслядоўнікі Тузані. Я таксама адзін з іх. Калі некалькі гадоў таму ўбачыў кліп гэтага галандца, не мог уявіць, што калісьці змогу паўтарыць тое ж самае. Цяпер ужо тыя фінты здаюцца вельмі простымі. Але спачатку я толькі глядзеў падобныя ролікі, цікавіўся, а зрабіць штосьці самастойна паспрабаваў толькі два з паловай гады таму.

— Ці значыць гэта, што трукам цябе ніхто не навучаў?

— Так. Нягледзячы на тое, што досыць хуткімі тэмпамі ствараюцца школы футбольнага фрыстайла, усе крутыя фрыстайлеры — самавучкі. Я ўвогуле сумняваюся, што гэтай школе можна навучыць. Можна паказаць, скіраваць, даць параду, але «вылепіць» з чалавека самабытнага фрыстайлера, бадай, немагчыма. Бо вучыць па канонах — значыць заганяць у пэўныя рамкі. А фрыстайл ён на тое і «фры», што мае на ўвазе ўменне думаць свабодна.

— Раскажы пра ролікі, якія здымаеш. Гэта яшчэ адно тваё захапленне?

— Можна і так сказаць. Шчыра кажучы, пачаў здымаць свае трукі, каб выкласці ў інтэрнэце і паказаць, чаму навучыўся. Але з цягам часу зразумеў, што мне падабаецца гэтая справа. І цяпер я не проста стаўлю камеру і націскаю «REC», а падрабязна прадуmvаю канцэпцыю кліпа: падбіраю музыку, шукаю прыгожыя месцы для здымак, выкарыстоўваю цікавыя ракурсы. У мяне ёсць канал на «ютубе», куды я «заліваю» ролікі. Людзі праглядаюць, каментуюць,

дзеляцца ўражаннямі. Гэта класна! Але часам здымаю не «проста так», а для ўдзелу ў онлайн-турнірах. У такіх кліпах эстэтычная планка, вядома, зніжаецца, бо ўсё трэба рабіць хутка. Ды і асноўная задача — прадэманстраваць свае навыкі, а не прыгожыя пейзажы. Зараз якраз удзельнічаю ў падобным турніры, які праводзіць адна піцэрская каманда. І ўжо нават прайшоў у чвэрцьфінал (усміхаецца).

— Ці ёсць нейкія хітрыкі, якімі карыстаюцца фрыстайлеры, каб лягчэй спраўляцца з трукамі?

— Некаторыя выкарыстоўваюць спецыяльныя мячы фірмы «Monta» з джынсамым пакрыццём. Яны трошкі меншыя, чым звычайныя мячы, і з імі, напрыклад, прасцей рабіць «ловы». Таксама важную ролю адыгрывае абутак. Для трукаў з утрыманнем мяча на падэшве лепш выбіраць красуюкі з ідэальна прамоў платфармай.

— Часта давядзіцца змяняць абутак?

— Так. Раней я купляў красуюкі вядомых марак. А потым зразумеў, што для фрыстайла па ўсіх параметрах ідэальна падыходзяць звычайныя кеды з рынку (смяецца). Праўда, хапае іх толькі на два тыдні ў лепшым выпадку. Бо ўлетку часта давядзіцца трэніравацца на асфальце, і падэшва хутка змульваецца.

— Напэўна, усе твае мары звязаны з фрыстайлам?

— Амаль што. Спадзяюся, што аднойчы я змогу зарабляць грошы футбольным фрыстайлам. Але, каб калясіць па свеце з майстар-класамі ці адкрыць уласную школу, спачатку трэба стаць асам у сваёй справе. Так што наперадзе ў мяне яшчэ шмат чэмпіянатаў і фестывалей.

Дарына ЗАПОЛЬСКАЯ.